

Znanje je luč

Vzgoja in izobraževanje skozi čas s poudarkom na dekliški uršulinski šoli na Loškem gradu

V Loškem muzeju Škofja Loka smo osrednjo razstavo v letu 2013 posvetili šolstvu, izobrazbi in vzgoji, saj je ravno v tem letu minilo 120 let od začetka delovanja uršulinske šole na Loškem gradu. Odločili smo se, da pripravimo muzejsko razstavo, na kateri bomo predstavili vzgojno dejavnost loških sester uršulink v dobro ženske mladine, spomine gojenk na omenjeno šolo ter pregled splošnega državnega šolstva. Svojo muzejsko energijo smo usmerili na področje, ki zajema razvoj šolstva na Loškem, od 13. stoletja do današnjih dni. Poudariti moramo, da gre za neprekinjenost učnih procesov v relativno dolgem zgodovinskem obdobju; za permanentni proces pridobivanja čvrstih, kakovostnih temeljev znanja, ki je potekal ne glede na menjavo oblastnikov, celo držav, družbenih sistemov, struktur in redov, delujočih znotraj območja na trajnem zgodovinskem prepihu – tako rekoč na vozlišču evropskih gospodarskih ter kulturnih križišč.

K pripravi razstave in spremnega kataloga smo pristopili interdisciplinarno; znanje in védenje smo združili kustos arheolog, kustosinja zgodovinarica in kustosinja etnologinja. V veliko pomoč nam je bilo sodelovanje z uršulinskim samosta-

Pogled na razstavo Znanje je luč v nekdanji rekreacijski dvorani, danes Galeriji na Loškem gradu.
(iz fototeke Loškega muzeja)

nom pri Sv. Duhu, Muzejem krščanstva na Slovenskem v Stični in Silvestrom Gaberščkom, dobrim poznavalcem zgodovine uršulinskega reda.

Kratka vsebina razstave

Lokacija postavitve je bila skrbno izbrana, saj je bila Galerija Loškega muzeja v času delovanja uršulinskega vzgojnega zavoda rekreacijska dvorana za gojenke. Konceptualno je razstava predstavljena na način, ki je prijazen do slehernega obiskovalca.

Tako nas razstava skozi »simulacijo« lipovega drevoreda popelje do prvega dela, ki smo ga posvetili predstavitvi reda uršulink in njihove ustanoviteljice sv. Angele Merici (1474–1540).

Drugi del razstave obiskovalca seznani s potekom prenove Loškega gradu, ki so ga uršulinke prezidale po načrtih arhitekta Viljema Trea (med leti 1891 in 1908). S pokritim stopniščem so grad povezale s samostanom v mestu, porušile osrednji stolp na grajskem dvorišču, sezidale dva 3 metre široka hodnika na dvoriščni strani severnega in vzhodnega trakta, obnovile kapelo in okrogli stolp ter med njima zgradile rekreacijsko dvorano in spalnico za gojenke. Za preskrbo z vodo so zgradile lasten vodovod. S tem je Loški uršulinski in vzgojni zavod postal eden najlepših in najmodernejših v vsej Avstro-Ogrski monarhiji.

Tretji del razstave je namenjen uršulinski šolski dejavnosti. Predstavili smo zunanjo šolo, obiskovala so jo dekleta iz mesta in okolice, ki so se po končanem pouku vračala domov. Zunanja šola je ves čas delovanja (1782–1941) nadomeščala javno šolo, obiskovale so jo deklice iz škofjeloškega šolskega okraja. Poleg zunanje smo predstavili tudi notranjo šolo, ki so jo obiskovala dekleta od daleč, zato so bivala v internatu. Uršulinke so vodile še nedeljsko, ponavljalno in gorsko šolo ter otroški vrtec za deklice in dečke. Pri njih so delovali tudi nemški in trgovski tečaj, kmetijsko-gospodinjstva šola in celo učiteljske za vzgajanje lastnega učiteljskega kadra. Uršulinke so skrbele tudi za duhovno rast svojih gojenk in učenk ter njihovo telesno vzgojo.

Ob predstavitvi uršulinskega vzgojnega zavoda smo pripravili tudi pregled splošnega državnega šolstva, ki ima na Loškem dolgo zgodovino. Od prvih podatkov o loškem šolstvu (1271) lahko sledimo neprekinjenemu razvoju izobraževanja vse do danes. Kljub menjavam vladavin in vladarjev, oblasti ter raznih šolskih reform je Škofja Loka obdržala kontinuiteto izobraževanja mladih, ki so se učili ne le v nemškem, ampak tudi v slovenskem jeziku. V času protestantizma je v Škofji Loki delovala protestantska šola, s splošno šolsko odredbo Marije Terezije smo dobili trivialko, v času francoske oblasti primarne šole ter pozneje celo glavno šolo. Pomembna pridobitev za mesto je bila izgradnja novega šolskega poslopja (1932), v katerem sta delovali osnovna in meščanska šola, in stavbe, v kateri so od leta 1981 Gimnazija Škofja Loka, Srednja šola za strojništvo, Srednja šola za lesarstvo in v zadnjem času tudi Višja strokovna šola in Medpodjetniški izobraževalni center (MIC).

Pri predstavitvi uršulinske šole so nas zanimali tudi vtisi učenk, ki so obiskovale to znano in uveljavljeno šolo za dekleta. Nekatere od njih smo povabili, da z nami delijo svoje izkušnje. Njihovi spomini so nam razkrili pestro sliko vsakdana »za stenami uršulinske šole« v času med obema svetovnjima vojnama. Povezovalna nit vseh zgodb so medsebojno spoštovanje, disciplina in vzgoja vrednot za vsakodnevno življenje.

Obisk na razstavi in spremljajoče dejavnosti

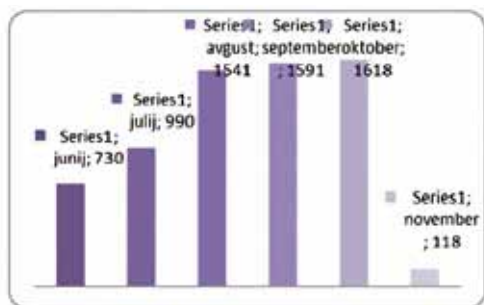
Razstavo je 13. 6. 2013 v Kapeli Loškega gradu odprla Špela Spanžel, generalna direktorica Direktorata za kulturno dediščino na Ministrstvu za kulturo RS. Spremljevalni program so popestrile sestre iz Uršulinskega samostana pri Svetem Duhu, ki so zapele nekaj duhovnih pesmi. Zanimanje za razstavo se je pokazalo že v množični udeležbi na otvoritvi, saj smo našli kar 130 obiskovalcev. Načrtovali smo, da bo razstava na ogled do 30. oktobra, ker pa je število obiskovalcev iz meseca v mesec naraščalo, smo jo podaljšali do 14. novembra 2013.

Od 13. junija do 14. novembra 2013 si je razstavo ogledalo 6588 obiskovalcev, od tega je bilo 3684 domačih (56 %) in 2904 tujih (44 %), ki so si jo ogledali posamezno ali v skupinah.

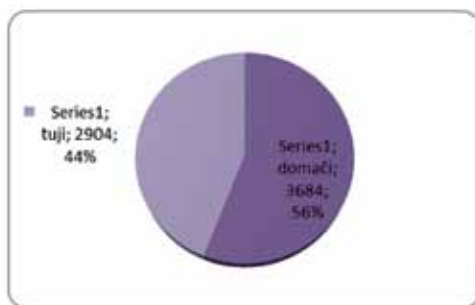
Največ domačih obiskovalcev si je razstavo ogledalo v skupinah. V omenjenem obdobju smo zabeležili 117 skupin, ki so šteje 2431 domačih obiskovalcev. Razstavo si je ogledalo 1208 posameznikov, od tega 927 odraslih (76 %) in 281 otrok (24 %).

Iz tujine je bilo 38 skupin oziroma 996 obiskovalcev in 1908 posameznikov.

Ob razstavi je Loški muzej Škofja Loka pripravil tudi spremljevalne andragoške in pedagoške dejavnosti. Za najmlajše smo trikrat izpeljali otroško delavnico Narišimo Kokija. To delavnico smo vključili še v počitniško ponudbo Dobimo se ob pol desetih, ki je namenjena otrokom in mladostnikom, ki kreativno preživljajo počitnice. Delavnice se je udeležilo 33 otrok. Ponovno je zaživela ob javnih vodstvih 12. in 27. oktobra, ko je Kokija narisalo 16 otrok oziroma šolarjev.

Število obiskovalcev razstave od 13. junija do 14. novembra 2013.

Odstotek domačih in tujih obiskovalcev.

Dober obisk smo zabeležili na javnih vodstvih po razstavi 12. in 27. oktobra, udeležilo se jih je 44 odraslih in 16 otrok oziroma šolarjev. Po razstavi smo vodili zelo heterogene skupine, od tistih iz vrtca pa vse do odraslih in skupin upokojen-
cev. Največ skupin si je razstavo ogledalo septembra in oktobra.

Z odprtja razstave. Od desne proti levi: Biljana Ristić, Jana Mlakar, Špela Spanžel, Miha Ješe, Judita Mihelčič, Silva Potočnik, Jože Štukl.
(iz fototeke Loškega muzeja)

Zaključek

Loški muzej Škofja Loka si je s postavitvijo razstave, izdajo spremnega kataloga in spominskih razglednic ter številnimi dejavnostmi ob njej prizadeval ne le obeležiti jubilejno leto in vzgojno delo uršulink, temveč pričujočo tematiko tudi umestiti v bogat mozaik loške zgodovine in s tem ohraniti vedenje ter videnje preteklosti. Razstava je pustila prav poseben pečat na tistih obiskovalkah, ki so v mladih letih obiskovale uršulinski šolski in vzgojni zavod in so med razstavljenim gradivom našle tudi delček lastne, osebne zgodovine. Slednje so naša spoznanja o omenjeni tematiki dopolnile s spomini ter fotografskim in dokumentarnim gradivom, ki so ga darovale muzeju.

Raziskava in pregled fotografskega in dokumentarnega gradiva sta postregla z zanimivimi spoznanji. Odkrili smo fotografijo, ki priča, da je bila grajska kapela okrašena s stenskim in stropnimi poslikavami. To je bil povod, da smo ob razstavi, in v sodelovanju z Restavratorskim centrom, začeli z odkrivanjem teh poslikav, ki so nastale leta 1915. S projektom bomo nadaljevali v letu 2014 in s tem kapeli skušali povrniti nekdanji sijaj.